

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна

Полтавський національний педагогічний університет
ім В.Г.Короленка, м. Полтава, Україна

Інститут Європейської освіти м. Софія, Болгарія

L. N. Gumilyov Eurasian National University, Chemistry Department,
Astana, Kazakhstan

Plant and Soil Sciences Department University of Delaware, USA

Белорусская государственная орденов Октябрьской Революции и Трудового

Красного Знамени сельскохозяйственная академия. Горки, Білорусь

Національний аграрний університет Вірменії, Єреван, Вірменія

Опольський політехнічний університет, Польща

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**У міжнародної
науково-практичної Інтернет - конференції**

**"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У
КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ:
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ"**

**21 грудня 2021 року
м. Полтава, Україна**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна

Полтавський національний педагогічний університет
ім В.Г.Короленка, м. Полтава, Україна

Інститут Європейської освіти м. Софія, Болгарія

L. N. Gumilyov Eurasian National University, Chemistry Department,
Astana, Kazakhstan

Plant and Soil Sciences Department University of Delaware, USA

Белорусская государственная орденов Октябрьской Революции и Трудового

Красного Знамени сельскохозяйственная академия. Горки, Білорусь

Національний аграрний університет Вірменії, Єреван, Вірменія

Опольський політехнічний університет, Польща

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ – КОНФЕРЕНЦІЯ

"ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ
ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ
СТІЙКОГО РОЗВИТКУ:
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ"

Збірник матеріалів

21 грудня 2021 року

УДК 631.95
Е 90

***Свідоцтво ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»
(УкрІНТЕІ)
№709 від 17 листопада 2021 року***

Друкується за ухвалою кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля (Протокол № 12 від 24 грудня 2021 року.)

Матеріали V міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти" – 21 грудня 2021 року, Полтава – 314 с.

У збірнику представлені матеріали конференції за наступними напрямками: агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні; агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій; агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій; методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій; оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій; підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях; агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика розвитку екологічного господарювання, суспільства, сільського господарства й економіки.

Матеріали видані в авторській редакції.

Рецензенти:

Дегтярьов В. В. - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

Харитонов М. М. - доктор сільськогосподарських наук, професор, керівник центру природного агровиробництва, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність даних та правильність посилань несуть автори наукових робіт

©Полтавський державний аграрний університет, 2021

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Писаренко В.М.	- завідувач кафедри "Захист рослин", доктор сільськогосподарських наук, професор. Професор кафедри "Екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля" доктор сільськогосподарських наук, ПДАУ
Тошко Крістов	- професор, директор інституту Європейської освіти, м. Софія, Болгарія
Гаспарян Г.А.	- протектор, завідувачий аспірантурою Національного аграрного університету Єреван, Вірменія.
Yuriy Sakhno	- Postdoctoral Fellow, Plant and Soil Sciences Department University of Delaware, USA
Іргібаєва І.С.	- доктор хімічних наук, професор, професор кафедри хімії Євразійського національного університету ім.Л. М. Гумільова, Казахстан
Онїпко В.В.	- доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, м. Полтава, Україна
Іщенко В.І. -	- доцент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології ПНПУ імені В.Г. Короленка (м. Полтава), Україна
Калініченко А. В.	- доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу відновлювальних джерел енергії, Опольський політехнічний університет (м. Ополе, Польща);
Піщаленко М. А.	- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова

Писаренко П.В.

- завідувач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля; доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Інженерної академії України

Відповідальний секретар

Галицька М.А.

- кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, завідувач науковою лабораторією Агроекологічного моніторингу, ПДАУ

Члени організаційного комітету

Самойлік М.С.

д.е.н., професор, кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Піщаленко М.А.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Диченко О. Ю.

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Тараненко А. О.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

Калініченко В.М. -

- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, ПДАУ

ЗМІСТ

Розділ І. АГРОЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ В ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНІ.	13
ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ЯРОЇ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЗЕРНА <i>Босенко Є. А.</i>	13
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ М'ЯТИ ПЕРЦЕВОЇ НА ЛІКАРСЬКУ СИРОВИНУ <i>Оніщенко М.Ю.</i>	16
ВПЛИВ НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ <i>Добровольський С.О.</i>	19
ВПЛИВ КОНКРЕТНИХ ҐРУНТОВО-КЛІМАТИЧНИХ УМОВ НА ФЕНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ДИНАМІКУ РОСТУ І РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ РОСЛИН <i>HYSSOPUS OFFICINALIS L.</i> <i>Бєлова Т.О., Міленко О.Г.</i>	22
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДОБРИВ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ <i>Вегеренко В.С.</i>	25
ВПЛИВ АГРОЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ СОЇ <i>Соломон Ю.В.</i>	27
МАЧОК ЖОВТИЙ (<i>GLAUCIUM FLAVUM L.</i>) – ВАЖЛИВА ЛІКАРСЬКА КУЛЬТУРА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ. <i>Бєлова Т.О.</i>	30
ВПЛИВ СТРОКІВ ЖИВЦЮВАННЯ ТА ТИПУ ПАГОНА НА УКОРІНЕНІСТЬ І РІСТ РОСЛИН ТРОЯНДИ <i>Бородай О.О.</i>	33

МАЧОК ЖОВТИЙ (GLAUCLUM FLAVUM L.) – ВАЖЛИВА ЛІКАРСЬКА КУЛЬТУРА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Белова Тамара Олексіївна

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава, Україна

У теперішній час у зв'язку із значним розповсюдженням хвороб та епідемій є велика перспектива використання лікарських рослин. А недостатню кількість сировини для фармакологічної, медичної, лікєро-горілочної, харчової, парфюмерно-косметичної промисловості можна забезпечити за рахунок налагодження систематичного збирання дикоростучих та вирощування в культурі особливо цінних лікарських рослин в фермерських, спеціалізованих господарствах, підприємствах різних форм власності і присадибних ділянках. Щоб ефективно боротися з новими хворобами необхідно більше уваги приділяти вивченню лікарських рослин. Дослідження доцільно проводити з самих різних позицій, включаючи хімічний склад, розповсюдження, сировинні запаси в природі, а також введення в культуру нових видів, які виправдали себе в якості джерел для отримання нових більш ефективних лікарських препаратів та ефірних олій, але поки що не мають достатньої сировинної бази в умовах виробництва та природі. Використання нових видів лікарських рослин і препаратів виготовлених на їх основі зростає. Також в останні роки зріс попит іноземних компаній на сировину лікарських рослин зібраних та вирощених в Україні.

Мачок жовтий (*Glaucium flavum* L.) - дво- або однорічна трав'яниста рослина родини макових, яка має голе, розгалужене стебло, від 20 до 50 см заввишки. Листки, які розміщені на стеблі густо опушені, решта голі. Прикореневі листки ланцетні, трикутні, верхні яйцевидні, виїмчастолопатеві, цупкі, шкірясті, сизо-зелені. Рослина має сизо забарвлення. Квітки правильні оранжево- жовті або яскраво-золотисті. Плід – двогнізда стручковидна

коробочка. Насіння нирковидної форми, дрібне, світло-сіре. Маса 1000шт. насіння 1,07-1,18г. Цвіте у травні – липні. Рослина перехреснозапильна.

В медицині траву мачку жовтого застосовують для лікування хвороб нервової системи, а також як заспокійливий, протидіабетичний, сечогінний засіб при літіазах.

Слід зауважити, що мачок жовтий та препарати з нього є ефективним засобом для лікування кашлю, бронхіту, фарингіту, крупозної пневмонії, абсцесу легень та інших хвороб органів дихання. Препарати з нього показали відмінні клінічні результати загоєння гнійних ран. В галузі вітчизняної та зарубіжної фармакології з трави мачка жовтого виготовляють препарати: глауцинугідрохлорид, глаувент, глаутерпін, бронхолітин, тусиглауцин. Насіння містить 35% жирної олії, яка придатна в їжу і для виробництва мила.

Мачок жовтий світло- і теплолюбна рослина, маловимоглива до ґрунтів та вологи. Встановлено, що насіння в період проростання в значній мірі потребує наявності ґрунтової вологи, хоча дорослі рослини в період вегетації стійкі до ґрунтової і повітряної посухи. При сприятливих ґрунтово-кліматичних умовах та температурі 8- 12⁰С сходи з'являються на 8-14 день. При сівбі під зиму сходи з'являються в першій декаді квітня і за своїм розвитком та продуктивністю рослини розвиваються значно краще, ніж при весняному. Від з'явлення сходів до початку бутонізації проходить 60-75 днів. В цей період рослини дрібні, розвиваються повільно та потребують ретельного догляду. В сприятливих умовах цвітіння мачка жовтого настає на 80-90 добу і триває до глибокої осені, дозрівання насіння відмічається на 120-130 добу та проходить досить нерівномірно. Рослини другого року життя розвинені значно краще і дають два повноцінних збори сировини за період вегетації.

Розмножують мачок насінням. В зв'язку з тим, що свіжозібране насіння має низьку схожість його при сівбі навесні необхідно стратифікувати. Також досить ефективним засобом підвищення продуктивності культури є обробка насіння стимуляторами росту.

Встановлено, що ранньовесняні та підзимні строки сівби забезпечують максимальну врожайність сировини. Оптимальна норма висіву складає 3-4 кг/га.

Збирання сировини доцільно проводити у фазу масового цвітіння. В залежності від погодно-кліматичних умов та дотримання технології вирощування, в середньому за два укоси урожайність в середньому складає 30-50ц/га. Вихід сухої сировини становить 20-22%. Насіннєва продуктивність мачка жовтого 1,0- 1,5ц/га.

Метою наших досліджень було вивчення впливу основних елементів технології вирощування на продуктивність рослин мачка жовтого в конкретних ґрунтово-кліматичних умовах лівобережного Лісостепу України.

На основі проведення досліджень можна зробити висновок, що фактори, які вивчалися та ґрунтово-кліматичні умови по різному впливали на урожайність сировини, а також встановлена можливість вирощування мачка жовтого в культурі.

Одержані результати досліджень підтверджують, що мачок жовтий маловибглива до ґрунтово-кліматичних умов росту та розвитку рослина, але звичайно краще росте і формує максимальну продуктивність на добре освітлених родючих ґрунтах з нейтральною кислотністю та високому агрофоні і ретельному догляді на протязі вегетації. Непридатні для її вирощування лише заболочені і засолені ґрунти.

Зважаючи на велику цінність мачка жовтого як джерела важливої для фармакологічної та медичної галузей лікарської сировини пропонуємо вводити її в культуру та вирощувати в господарствах різних форм власності та присадибних ділянках лівобережного Лісостепу України шляхом створення цільових плантацій.

Бібліографічний список

- 1 Меньшикова З. А. Энциклопедия лекарственных растений / Меньшикова З.А.,Меньшикова И.В.,Попова В.Б.-М.:Зксмо,2010.-496с.
- 2 Лікарське рослинництво: Навч. посіб./М.І.Бахмат, О.В.Кващук, В.Я.Хоміна, В.М.Комарніцький.-Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006»,2011.-256с.
- 3 Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Л-56 відп. ред. А.М.Гродзінський. - К.: Голов. ред УРЕ, 1990. – 544 с.
- 4 Жарінов В.І., Остапенко А.І. Вирощування лікарських, ефіроолійних, пряносмакових рослин: Навчальний посібник. - К.: Вища школа, 1994. –234 с.
- 5 Горбань А.Т., Горлачева С.С., Кривуненко В.П. Лекарственные растения: вековой опыт изучения и возделывания. - Полтава: Верстка, 2004. – 232 с.
- 6 Орлов Б.М. Ядовитые животные и растения СССР: Справочное пособие для студентов вузов биолог. спец. - М.: Высш.шк., 1990. – 272 с.
- 7 Міленко О.Г., Белова Т.О., Зінченко Є.В. Особливості технології вирощування чебрецю звичайного. Матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти" 18 грудня 2020 року. Полтава, 2020. С. 55–59.
[http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9968.](http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9968)